

YUQORI SINFLARDA TEXNOLOGIYA FANINING AFZALLIKLARI

Madaminova Sayyoraxon Egamberdiyevna

Farg'ona viloyati Qo'shtepa tumani

21-umumta'lim maktabi texnologiya o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Texnologiya ta'limi dasturi talablarini bajarishda, mavzuga oid bilim berishda, malaka va ko'nikmalarni shakllantirishda o'quvchilarga ma'lum hajmdagi politexnik bilimlar berishi haqida, texnologiya fanining afzalliklari va maktablarda o'qitilishi haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *texnologiya, ilm, dars, maktab, sinf o'quvchilari, o'qituvchi, nazariya, inson, bilim olish, bilim berish.*

Ma'lumki, tasavvuf ilmida komil insonni ruhan shakllantirish, kamolotga yetkazish nazariyasi bosh masala hisoblanadi. Bu nazariyaga ko'ra tasavvufdagi komil inson yoki «al-inson al-komil» tushunchasi ilohiylik va insoniylik tajassumining mukammal va oliy darajasi, odamlarning butunlikda, azim uyg'unlikda ko'rish orzu-xayollari, kamolot mash'ali bo'lish barobarida aniq shaxslar, insonlar rutbasini tan olish va qonunlashtirish hamdir. Chunki komil inson barcha ilmlardan, zohiriy va botiniy donishdan bexabar, qalbida g'ayb asrori jo'sh urib turgan zot deb bilingan. Mustaqillik barcha xalqlarning rivojlanishi uchun sharoit tug'dirib beradi. Har bir xalqning odat va marosimlarida xalq hayotini zamonaviy turmushiga uzluksiz singgan chuqur xalqchil va ilg'or elementlar mavjuddir. Xalqda mehnatsevarlikni shakllantirish uchun o'sib kelayotgan yosh avlod atrofida mustahkam va turg'un mehnat muhitini hosil qilish zarur. Shuning uchun o'zini oqlagan ko'p asrlik mehnat an'alarini o'rganish va targ'ibod qilish kerak.

Texnologiya ta'limi dasturi talablarini bajarishda, mavzuga oid bilim berishda, malaka va ko'nikmalarni shakllantirishda o'quvchilarga ma'lum hajmdagi politexnik bilimlar beriladi. Boshlang'ich politexnik bilim bilan qurollantirish o'quvchilarga predmetni yasash, ishlov berilayotgan materialning xususiyatlari, texnologik o'ziga xosliklari, materialga qo'lda ishlov berilganda qo'llaniladigan asbob-moslamalarning xususiyatlari, ulardan foydalanish qoydolari haqida ma'lumot berib boriladi.

O'quvchilarga berilayotgan politexnik bilim, amaliy ko'nikma va malakalarga o'rgatish ma'lum nazariy darajada amalga oshirishga imkon beruvchi zamindir.

Amaliy malaka va ko'nikmalar bilan qurollantirish - amaliy mashg'ulot turlarini o'rgatish ham demakdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilari bajarishi kerak bo'ladigan amaliy ish turlari xilma-xildir, biroq texnologiya malaka va ko'nikmalarini egallamasdanoq amaliy ish jarayonidagi materiallarni o'lchab olish va belgilash, ularni qirqib, ishlov berish, qismlarni yelimlash, tikish, o'rash va bog'lash kabi yo'llar bilan birlashtirish va mustahkamlash, detallarni yig'ish va buyumni mantaj qilish va buyumni bezash ishlarini bajarish bir qator qiyinchiliklar tug'diradi.

O'quvchilardagi texnologiyaga bo'lgan qiziqishni o'z vaqtida aniqlash va ularga texnologiya malakalarini sevgan mashg'ulotlarida takomillashtirishlariga yordam berish juda muhimdir.

Bunda o'quvchilarning e'tiboriga eng oddiy buyum o'yinchoqlarni, o'yinlarni, o'quv qurollarini tayyorlash, naqshlar chizib va qirqib olish, applikatsiya ishlari havola etiladi. Bundan tashqari o'quvchilarda texnologiyaga qiziqishni uyg'otish, texnologiya darslarida hosil qilingan bilimlarni kengaytirish va chuqurlashtirish, ko'nikma va malakalarini mustahkamlash uchun "Mohir qo'llar" to'garaklarida, sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish maqsadga muvofiqdir.

Ko'nikma – bu kishining bilim va tajriba asosida egallangan, ma'lum harakatni ongli bajarishga bo'lgan qobiliyatidir. Masalan: kartonni kesa bilish ko'nikmasi, qaychini to'g'ri ishlata olish, harakatni aniq muvofiqlashtirish, yo'nalish, kuch va bosimning tengligini saqlash.

Malaka – bu faoliyatdagi mashq qilishlar jarayonida yetilgan, mujassamlashgan tajribadir. Bu tez va aniq bajarish, mashq qilish tufayli tarkib topgan ko'nikma yoki bu ma'lum miqdordagi mashq va usullar bajarilganda ko'nikmadan sakrab o'tish degan ma'noni anglatadi. Shuning uchun mazkur ko'nikma agarda malakani yuzaga keltirishni nazarda tutgan mashq va usullar to'g'ri tuzilgan bo'lsa u to'g'ri malakaga aylanishi mumkin. Biroq malakaning takomillashuv darajasi o'qitishning turli bosqichlarida turlichadir. Uning strukturasi ham o'zgaruvchandir. Mashqlar jarayonida o'quvchilar bajarilayotgan harakatlarni murakkablashib borgan sari, asta-sekin oddiy malakalarning murakkab malakalarga birlashuvi sodir bo'ladi.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv rejasida texnologiya o'quv faniga 1-4 sinflarda haftasiga 1 soatdan, 5-7 sinflarda haftasiga 2 soatdan va 8-9 sinflarda haftasiga 1 soatdan, hammasi bo'lib 408 soat vaqt ajratiladi.

O'quvchilarni mehnatga tayyorlash jarayonida kasb-hunarga yo'naltirishni yanada kuchaytirish, ularni badiiy mehnat yo'nalishlari, uy-ro'zg'or buyumlarini ta'mirlash, zamonaviy ishlab chiqarish asoslari, metall va metalmas hamda gazlamaga ishlov berish texnologiyasi, pazandachilik, xalq hunarmandchiligi asoslari, ro'zg'orshunoslik, elektrotexnika ishlar, kasb-hunarga yo'llash bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni egallash ko'zda tutilgan.

5-7 sinflarda o'quvchilarning ijtimoiy-estetik didi va dunyoqarashini kengaytiradigan, oilaviy hayot va turmushda kerak bo'ladigan yuqorida

ko'rsatilgan bo'limlar o'quvchilarda milliy madaniyat va an'analarga mehr-muhabbat uyg'otadi.

8-9 sinflarda xalq hunarmandchiligi texnologiyasi, ro'zg'orshunoslik asoslari, elektronika asoslari, kasb-hunarlariga yo'naltirish bo'limlari ta'lim oluvchilarning ijtimoiy dunyoqarashini kengaytiradi, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlarini ongli ravishda tanlashlariga ko'maklashadi.

Umumta'lim maktablarida texnologiya fani yuqori bosqichlardagi ta'lim muassasalarida kasb-hunar ta'limi va tarbiyasini amalga oshirishning negizi bo'lib, uning mazmuni asosan quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi.

I-IV sinflar – keng ko'lamda ishlatiladigan turli xil oddiy materiallar (qog'oz, rangli qog'oz, karton turlari, poralon, penoplast, paxta va matolar qiyqimlari, plastilin, simlar va boshq.) bilan tanishtirish, buklash, qirqish, yelimlash, bichish, tikish, to'qish usullari orqali kichik hajmdagi o'yinchoqlar va oddiy buyumlar yasash, xalq hunarmandchiligi to'g'risida boshlang'ich tushunchalar berish, o'quvchilarni o'z-o'ziga xizmat ko'rsatishga o'rgatish, uy-ro'zg'or buyumlarining kichraytirilgan nusxalarini (modellar, maketlar) tayyorlashni, buyumlarni yasash yo'llari, uslublari o'rganiladi. V-IX sinflarda uchta "Texnologiya va dizayn", "Servis xizmati" hamda "Umumlashgan (o'g'il va qiz bolalar)" yo'nalishlari bo'yicha tashkil etiladi va 5-7 sinflarda haftasiga 2 soat, 8-9 sinflarda 1 haftasiga 1 soatdan darslar o'qitiladi. Ushbu har bir texnologiya fani yo'nalishlari xalq hunarmandchiligi texnologiyasi, ro'zg'orshunoslik asoslari, elektronika asoslari, kasb tanlashga yo'naltirish bilan yakunlanadi.

Texnologiya va dizayn. Bu yo'nalish bo'yicha tashkil qilingan ta'lim jarayonida o'quvchilar turli materiallar (yog'och, metall, plastmassa va boshqalar)ning xususiyatlari to'g'risida boshlang'ich bilimlarga ega bo'ladilar: ularni rejalash, arralash, teshish, yo'nish, pardoqlash ishlari va ularda ishlatiladigan asboblarning tuzilishi, ishlashi, dastgohlar, elektr va mexanizasiyalashtirilgan jihozlar, mashinashunoslik elementlari, yangi texnika va ilg'or texnologiya asoslari, elektronika, avtomatlashtirish, texnologik xaritalar, ularni tuzish, elektrotexnika ishlari, uy-ro'zg'or buyumlarini ta'mirlash, mehnat qonunchiligi va xavfsizlik texnikasi qoidalari, sanitariya-gigiyena talablari to'g'risida nazariy bilimlarga ega bo'ladilar. Metall va metallmas buyumlar bilash ishlashni o'rganish jarayonida o'quvchilar turli asboblardan foydalanish, amaliy ko'nikmalarni, texnologik xaritalar bilan ishlash, ro'zg'orbop va xaridorgir buyumlarni ishlab chiqarishni o'rganish bo'yicha asosiy tushuncha, texnikaviy andozalar (shablonlar) hamda boshqa turdagi ko'nikma va malakalarni egallaydilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'grisida"gi Qonuni // Barkamol avlod-O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. –T.: "Sharq" nashriyot matbaa-konserni. 1997-yil.
2. Azizxo'jaeva N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. –T.: O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti. 2006 y. 200b.
3. o'ldoshev J. Yo'ldosheva F. Yo'ldosheva G. Interfaol ta'lim sifat kafolati. –T.: 2008 y. 153 b.
4. Mavlonova R., Arabova M., Pedagogik texnologiya (metodik qo'llanma) –T.: 2008 yil. 47 bet.

